

UCHWAŁA

Dnia 7 października 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Dończyk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Paweł Grzegorzczuk

SSN Marian Kocon

w sprawie egzekucyjnej z wniosku wierzyciela U. O.

przeciwko dłużnikowi I.K.

w przedmiocie skargi wierzyciela na czynność Komornika Sądowego przy Sądzie

Rejonowym w W. D. D. w sprawie Km (...) polegającą na oddaleniu wniosku

wierzyciela o podjęcie postępowania egzekucyjnego, stwierdzeniu umorzenia

postępowania egzekucyjnego z mocy samego prawa oraz ustaleniu kosztów

postępowania egzekucyjnego i obciążenia nimi wierzyciela w sprawie Km (...),

po rozstrzygnięciu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 7 października 2021 r.,

zagadnienia prawnego przedstawionego przez Sąd Rejonowy w W.

postanowieniem z dnia 22 maja 2020 r., sygn. akt I Cz (...),

"Czy w sytuacji złożenia wniosku o zawieszenie postępowania egzekucyjnego przez wierzyciela przed dniem 31 grudnia 2018 r. i wydania przez Komornika sądowego postanowienia o umorzeniu postępowania egzekucyjnego na podstawie art. 823 k.p.c. po dniu 31 grudnia 2018 r. do rozstrzygnięcia w zakresie kosztów postępowania egzekucyjnego znajdzie zastosowanie przepis art. 29 ustawy z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych czy też przepis art. 49 ust. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji?"

podjął uchwałę:

Do rozstrzygnięcia o kosztach postępowania egzekucyjnego zawieszonego na skutek wniosku wierzyciela przed dniem 31

grudnia 2018 r., którego umorzenie z mocy prawa zostało stwierdzone przez komornika sądowego postanowieniem wydanym po dniu 31 grudnia 2018 r., ma zastosowanie art. 49 ust. 2 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (jedn. tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1309).

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w W., rozpoznając zażalenie wierzyciela na postanowienie Sądu Rejonowego w W. z dnia 3 marca 2020 r. w przedmiocie skargi wierzyciela na czynność Komornika Sądowego przy Sądzie Rejonowym w W. D.D. w sprawie Km (...) polegającej na oddaleniu wniosku wierzyciela o podjęcie postępowania egzekucyjnego, stwierdzeniu umorzenia postępowania egzekucyjnego z mocy samego prawa oraz ustaleniu kosztów postępowania egzekucyjnego i obciążeniu nimi wierzyciela w sprawie Km (...), na podstawie art. 390 § 1 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. zwrócił się do Sądu Najwyższego o rozstrzygnięcie zagadnienia prawnego przytoczonego na wstępie.

Wyłoniło się ono w związku z postępowaniem egzekucyjnym prowadzonym pod sygn. akt Km (...) na wniosek wierzyciela U.O. złożony w dniu 20 listopada 2013 r. przeciwko dłużnikowi I.K. W dniu 19 maja 2017 r. wierzycielka, reprezentowana przez adwokata, wystąpiła do komornika sądowego o zawieszenie postępowania egzekucyjnego i zwolnienie od zajęcia wynagrodzenia za pracę dłużnika oraz świadczenia przysługującego dłużnikowi z tytułu renty, nie wskazując jednak żadnych przyczyn jego złożenia. Postanowieniem z dnia 30 maja 2017 r. komornik na podstawie art. 825 pkt 1 k.p.c. umorzył postępowanie egzekucyjne, ustalił koszty postępowania i obciążył nimi dłużnika. Na skutek skarg dłużnika i wierzyciela Sąd Rejonowy w W. uchylił zaskarżone postanowienie z dnia 30 maja 2017 r. o umorzeniu postępowania. Postanowieniem z dnia 2 lipca 2018 r., doręczonym wierzycielowi w dniu 9 lipca 2018 r., komornik na podstawie art. 820 k.p.c. zawiesił postępowanie egzekucyjne.

Pełnomocnik wierzyciela pismem z dnia 22 lipca 2019 r. wniósł o podjęcie zawieszonego postępowania. Postanowieniem z dnia 23 sierpnia 2019 r. Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w W. D.D. oddalił wniosek wierzyciela o podjęcie postępowania egzekucyjnego, stwierdził umorzenie postępowania egzekucyjnego z mocy samego prawa oraz ustalił koszty postępowania egzekucyjnego i obciążył nimi wierzyciela. Podstawę rozstrzygnięcia o kosztach postępowania egzekucyjnego stanowił art. 29 ustawy z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych (Dz.U. z 2019 r., poz. 2363, obecnie: jedn. tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 210 - dalej: „u.k.k.”).

Wierzyciel zaskarżył postanowienie Komornika Sądowego z dnia 23 sierpnia 2019 r. skargą, która została oddalona postanowieniem z dnia 3 marca 2020 r. przez Sąd Rejonowy w W. W ocenie Sądu, podstawą wydania przez komornika postanowienia o zawieszeniu postępowania w dniu 2 lipca 2018 r. był wniosek wierzyciela z dnia 23 maja 2017 r., w którym poza żądaniem zawieszenia postępowania zgłoszono jedynie wniosek o zwolnienie z zajęcia wynagrodzenia za pracę dłużnika oraz świadczenia przysługującego dłużnikowi z tytułu renty. Postanowienie o zawieszeniu zostało doręczone pełnomocnikowi wierzyciela w dniu 9 lipca 2018 r., który w dniu 18 lipca 2019 r. wniósł o podjęcie zawieszonego postępowania. Natomiast w dniu 23 sierpnia 2019 r. komornik wydał zaskarżone postanowienie. Postępowanie zawieszono na wniosek wierzyciela, który we wniosku o zawieszenie nie wskazał żadnych przyczyn jego złożenia, a jednocześnie wierzyciel nie zażądał podjęcia zawieszonego postępowania przed upływem roku od doręczenia odpisu postanowienia o zawieszeniu. Jeżeli we wniosku o zawieszenie postępowania wierzyciel nie wskazał przyczyny żądania zawieszenia, za moment, w którym wierzyciel mógł żądać podjęcia postępowania, należy uznać datę doręczenia mu odpisu postanowienia o zawieszeniu. Natomiast gdyby powody złożenia wniosku o zawieszenie postępowania zostały przez wierzyciela wskazane, to należałoby ustalić, czy przyczyna zawieszenia postępowania ustała i w związku z tym postępowanie egzekucyjne nie mogłoby ulec umorzeniu z mocy samego prawa po upływie roku od doręczenia odpisu postanowienia o zawieszeniu. Ani przepis art. 820 k.p.c., ani art. 823 k.p.c. nie wymagają, aby organ egzekucyjny podejmował czynności w celu ustalenia

przyczyn złożenia wniosku o zawieszenie postępowania przez wierzyciela. Z tej przyczyny komornik prawidłowo dokonał oddalenia wniosku wierzyciela o podjęcie zawieszonego postępowania oraz stwierdził umorzenie postępowania egzekucyjnego z mocy prawa. Postępowanie egzekucyjne umorzone z mocy prawa po dniu 1 stycznia 2019 r. należało zaliczyć do kategorii spraw, o których mowa w art. 52 ust. 1 u.k.k., a tym samym zastosowanie powinien mieć art. 29 ust. 1 u.k.k. stosowany w drodze analogii. Artykuł 823 k.p.c. znajduje bowiem nadal zastosowanie w sprawach wszczętych przed dniem 8 września 2016 r., a brak jest racjonalnego powodu różnicowania sytuacji prawnej wierzycieli, którzy dopuścili się beczynności w zależności od daty wszczęcia postępowania egzekucyjnego.

Zażalenie na postanowienie Sądu Rejonowego z dnia 3 marca 2020 r. wniósł wierzyciel, podnosząc m.in. zarzut naruszenia art. 29 ust. 1 u.k.k. przez jego zastosowanie w drodze analogii. Sąd Rejonowy w W., przy rozpoznawaniu zażalenia powziął poważne wątpliwości co do wykładni przepisów mających zastosowanie do rozliczenia kosztów postępowania egzekucyjnego, którym dał wyraz w postanowieniu o przedstawieniu przytoczonego na wstępie zagadnienia prawnego do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu. Dotyczą one wykładni art. 823 k.p.c., art. 824 § 1 pkt 4 k.p.c. w zw. 52 ust. 1 i 2 u.k.k., a w konsekwencji tego, jakie przepisy należy stosować do rozstrzygnięcia w zakresie kosztów postępowania egzekucyjnego po 31 grudnia 2018 r. (wejście w życie nowych ustaw komorniczych) w sytuacji, w której zastosowanie ma wciąż art. 823 k.p.c. odnoszący się do instytucji umorzenia postępowania z mocy prawa z uwagi na chwilę wszczęcia postępowania. W takiej sytuacji nieobowiązujący już art. 49 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (jedn. tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 1309 - dalej: „u.k.s.e.”) nakazywał zasadniczo obciążenie dłużnika opłatą stosunkową w wysokości 5% wartości świadczenia pozostałego do wyegzekwowania, natomiast nowa regulacja art. 29 ust. 1 u.k.k. nakazuje obciążyć stosowną opłatą - już nie dłużnika, lecz wierzyciela - w razie umorzenia postępowania na jego wniosek lub na podstawie art. 824 § 1 pkt 4 k.p.c. w związku z beczynnością wierzyciela. Interpretacja art. 52 u.k.k. oraz sposobu rozliczania kosztów postępowania na tle nieobowiązującego już art. 823 k.p.c. może budzić wątpliwości. Sąd wskazał argumenty za przyjęciem poglądu zgodnego ze

stanowiskiem Sądu Rejonowego wyrażonym w postanowieniu z dnia 3 marca 2020 r. zaskarżonym zażaleniem, tj. za zastosowaniem zasady aktualności. Za przyjęciem tego stanowiska przemawia взгляд, że różnicowanie sytuacji prawnej wierzycieli dopuszczających się bezczynności w postępowaniu egzekucyjnym, których odróżnia jedynie chwila wszczęcia postępowania egzekucyjnego, narusza konstytucyjną zasadę równości wobec prawa. Poza tym już od dnia 8 września 2016 r. - gdy ustawą z dnia 10 lipca 2015 r. o zmianie ustawy Kodeks cywilny, ustawy - Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r., poz. 1311 ze zm.) uchylono art. 823 k.p.c., przewidujący umorzenie postępowania egzekucyjnego z mocy prawa z powodu bezczynności wierzyciela i zastąpiono go art. 824 § 1 pkt 4 k.p.c., przewidującym umorzenie postępowania egzekucyjnego przez organ egzekucyjny w razie bezczynności wierzyciela - istniała luka prawna w zakresie zasad rozliczania kosztów postępowania egzekucyjnego w razie umorzenia postępowania egzekucyjnego z mocy prawa na podstawie art. 823 k.p.c. wszczętego przed zmianami tych przepisów. Wobec braku przepisów intertemporalnych zmieniony wówczas art. 49 ust. 2 u.k.s.e. był stosowany przez analogię w sprawach, w których doszło do umorzenia postępowania, wszczętych przed dniem 8 września 2016 r. Obecnie nadal zachodzi potrzeba stosowania analogii dla tej sytuacji, której podstawę zastosowania stanowi art. 29 ust. 1 u.k.k. Za tym poglądem przemawia także to, że art. 52 ust. 2 u.k.k. wszedł w życie po upływie 8 miesięcy po ogłoszeniu ustawy, co dawało wierzycielom dostatecznie dużo czasu na dokonanie czynności potrzebnej do dalszego prowadzenia postępowania lub podjęcie decyzji o jego zakończeniu.

Możliwa jest jednak odmienna wykładnia tych przepisów, zgodnie z którą w rozważanej sytuacji do rozliczeń kosztów postępowania egzekucyjnego, zgodnie z zasadą kontynuacji należy stosować przepisy obowiązujące w chwili wszczęcia postępowania egzekucyjnego, tj. nieobowiązujący już art. 49 ust. 2 u.k.s.e. Ustawa o kosztach komorniczych wprowadziła jako regułę w art. 51 ust. 1 u.k.k. zasadę kontynuacji, a zasada aktualizacji wyrażona w art. 52 ust. 2 u.k.k. ma wyłącznie charakter odstępstwa. Z kolei art. 29 ust. 1, który należałoby zastosować na podstawie art. 52 ust. 2 u.k.k., nie odnosi się literalnie do sytuacji

umorzenia postępowania na podstawie art. 823 k.p.c. Zastosowanie tych regulacji prowadzi także do skutku wstecznego działania nowej ustawy, co nie powinno mieć miejsca w odniesieniu do norm z dziedziny prawa daninowego. Zastosowanie zasady aktualizacji narusza też zasady uczciwości. W ustalonych w sprawie stanie faktycznym, gdyby komornik sądowy zawiesił postępowanie niezwłocznie na wniosek wierzyciela, to postępowanie umorzyłoby się z mocy prawa jeszcze pod rządami ustawy o komornikach sądowych i egzekucji (u.k.s.e.). Sąd podkreślił także, iż z ustalonych w sprawie okoliczności wynika, że wierzyciel wniósł o zawieszenie postępowania egzekucyjnego na prośbę dłużnika ze względu na jego trudną sytuację życiową i zdrowotną, czego jedynie nie wyartykułował w złożonym wniosku o zawieszenie postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Reforma postępowania egzekucyjnego dokonana dwoma ustawami - ustawą z dnia 22 marca 2018 r. o komornikach sądowych (Dz.U. z 2018 r., poz. 771, obecnie: jedn. tekst: Dz.U. z 2021 r., poz. 850, dalej - „u.k.s.”) oraz poprzedzającą ją ustawą z dnia 28 lutego 2018 r. o kosztach komorniczych miała kompleksowy charakter, wprowadzono bowiem nowe regulacje procesowe, odnoszące się do działalności komorników sądowych, kosztów działalności egzekucyjnej, sprawowania nadzoru nad tą działalnością, a nawet odpowiedzialności dyscyplinarnej. Druga z tych ustaw określa wysokość kosztów komorniczych, zasady ich ponoszenia oraz tryb postępowania w sprawach dotyczących kosztów. Reformie towarzyszyło wprowadzenie rozległej regulacji intertemporalnej, zawartej w art. 298 u.k.s. oraz w art. 52 u.k.k. W ustawie o komornikach sądowych opowiedziano się za regułą aktualizacji. Zgodnie z art. 298 ust. 1 u.k.s., co do zasady do postępowań wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy (1 stycznia 2019 r.) należy stosować przepisy w znowelizowanym brzmieniu. Z kolei w ustawie o kosztach komorniczych przyjęto zasadę kontynuacji wyrażoną w art. 52 ust. 1 u.k.k., zgodnie z którym do postępowań wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie ustawy (1 stycznia 2019 r.) należy stosować przepisy dotychczasowe. Artykuł 52 ust. 2 przewiduje wyjątek od reguły wyrażonej w ust. 1 tego artykułu, a mianowicie że w postępowaniach wszczętych i niezakończonych przed dniem wejścia w życie

ustawy od tego dnia stosuje się przepisy art. 29 i art. 30. W tym bowiem zakresie reżim postępowań egzekucyjnych będących w toku uległ zmodyfikowaniu w następstwie zmiany prawa, co odpowiada mechanizmowi działania zasady aktualizacji. Art. 29 u.k.k. dotyczy zasad ustalania i ponoszenia opłaty stosunkowej w razie umorzenia postępowania egzekucyjnego na wniosek wierzyciela albo z powodu beczynności wierzyciela na podstawie art. 824 § 1 pkt 4 k.p.c. Przepis ten ma zastosowanie przede wszystkim w egzekucji świadczeń pieniężnych, a ponadto do zabezpieczenia nowacyjnego. Obowiązek zastosowania tej regulacji powstaje w wypadku wydania przez komornika sądowego postanowienia o umorzeniu postępowania bez względu na to, kiedy wniosek o to wierzyciel albo kiedy upłynął określony w art. 824 § 1 pkt 4 k.p.c. okres sześciu miesięcy, w którym wierzyciel nie dokonał czynności potrzebnej do kontynuowania postępowania albo nie zażądał podjęcia zawieszonego postępowania. Z krótkiego uzasadnienia, w zakresie odnoszącym się do analizowanego zagadnienia, projektu ustawy o kosztach komorniczych (druk Sejmowy nr 1581/VIII kadencja, s. 16) można wyprowadzić wniosek, że w zamyśle ustawodawcy do wszystkich postępowań egzekucyjnych miała mieć zastosowanie zasada aktualizacji.

Ustawodawca, wprowadzając w art. 29 zasadę aktualizacji w odniesieniu do postępowań egzekucyjnych podlegających umorzeniu z powodu beczynności wierzyciela na podstawie art. 824 § 1 pkt 4 k.p.c., nie przewidział żadnych reguł dostosowawczych, mimo że wprowadzenie tej reguły w odniesieniu do toczących się postępowań prowadzi do skutku podobnego, jak działanie prawa wstecz. W analizowanym przypadku wierzyciel zostałby bowiem obciążony bezwzględnym obowiązkiem poniesienia opłaty stosunkowej, czego nie przewidywały przepisy obowiązujące w chwili wszczęcia postępowania egzekucyjnego, a następnie złożenia przez niego wniosku o jego zawieszenie. Wprowadzona zmiana dotycząca strony postępowania egzekucyjnego zobowiązanej do uiszczenia tej opłaty wiązała się więc z radykalną zmianą filozofii ustalania opłat w takich sytuacjach. Odpowiedź na przedstawione zagadnienie prawne musi więc uwzględniać zarówno ratio przyjętego rozwiązania, jak również ocenę przyjętego rozwiązania z punktu widzenia standardów konstytucyjnych.

Zmiana filozofii pobierania opłat w razie umorzenia postępowań egzekucyjnych z powodu bezskuteczności egzekucji miała przeciwdziałać patologicznym praktykom, obserwowanym w praktyce, polegających na szykanowaniu dłużników przez wierzycieli na skutek wszczynania wielokrotnie postępowań egzekucyjnych na podstawie tego samego tytułu wykonawczego i generowaniu kosztów obciążających dłużników w przypadku cofnięcia złożonego wniosku. Poza tym przyczyną zmiany istniejących reguł dotyczących pobierania opłat było to, że wierzyciele korzystali ze swych uprawnień niezgodnie z ich celem. Możliwe bowiem było wielokrotne uruchamianie postępowań egzekucyjnych, a następnie cofanie złożonych wniosków bez ponoszenia negatywnych konsekwencji fiskalnych takiego wykorzystania uprawnień przysługujących wierzycielom. Wprowadzając regułę przewidzianą w art. 29 ust. 1 u.k.k., ustawodawca przewidział, że jeżeli jednak wierzyciel wykaże, że przyczyna umorzenia postępowania egzekucyjnego wiąże się ze spełnieniem świadczenia przez dłużnika w terminie miesiąca od dnia doręczenia dłużnikowi zawiadomienia o wszczęciu egzekucji albo z zawarciem w tym terminie porozumienia między wierzycielem a dłużnikiem dotyczącego sposobu lub terminu spełnienia świadczenia, opłata ta obciąża dłużnika. Jeżeli spełnienie świadczenia lub zawarcie porozumienia z wierzycielem nastąpiło po upływie miesiąca od dnia doręczenia dłużnikowi zawiadomienia o wszczęciu egzekucji, obciąża go opłata w wysokości 10% wartości świadczenia pozostałego do wyegzekwowania (art. 29 ust. 1 zd. drugie i trzecie). Obowiązujące obecnie reguły - wyrażone w art. 29 ust. 1 w zw. z art. 52 ust. 2 u.k.k. - obciążania stron postępowania egzekucyjnego opłatą stosunkową zbliżone są do zasad obciążania stron postępowania rozpoznawczego w razie cofnięcia pozwu. W takim wypadku, co do zasady, powód powinien ponieść koszty jako strona przegrywająca sprawę (art. 98 w zw. z art. 203 § 3 k.p.c.). Osiągnięcie wyżej wskazanych celów leżących u podłoża wprowadzonych zmian stanu prawnego jest pożądaną zarówno do postępowań wszczętych po wejściu w życie ustawy o kosztach komorniczych, jak również wszczętych wcześniej, ale jeszcze niezakończonych. Również wykładnia językowa art. 29 w zw. z art. 52 ust. 1 oraz 2 u.k.k. mogłaby skłaniać do zastosowania tej regulacji w rozważanej sytuacji.

Odstępstwo od jasnego i oczywistego sensu językowego wynikającego z brzmienia przepisu wymaga szczególnej ostrożności i wskazania ważnych racji uzasadniających odejście od wyniku poprawnie przeprowadzonej wykładni językowej. W uzasadnieniu uchwały Sądu Najwyższego z dnia 27 lutego 2020 r., III CZP 62/19 (OSNC 2020, nr 11, poz. 94), zgodnie z którą art. 29 u.k.k. nie znajduje zastosowania, jeżeli wierzyciel złożył wniosek o umorzenie postępowania egzekucyjnego przed dniem wejścia w życie tej ustawy wskazano przyczyny uzasadniające odstąpienie od wyniku wykładni językowej, które podziela także Sąd Najwyższy w składzie rozpoznającym przedstawione na wstępie zagadnienie prawne.

Jak wskazał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu powołanej uchwały, art. 52 ust. 1 u.k.k. kreuje regułę kontynuacji, a wyjątek w postaci zasady aktualizacji zawarty w art. 52 ust. 2 u.k.k. nie powinien podlegać wykładni rozszerzającej. Wprawdzie wykładnia literalna art. 52 ust. 2 u.k.k. przemawia za stosowaniem art. 29 u.k.k. do wszystkich postępowań egzekucyjnych niezakończonych przed dniem wejścia w życie ustawy o kosztach komorniczych, bez względu na to kiedy wierzyciel złożył wniosek o zawieszenie postępowania, którego efektem było umorzenie postępowania z mocy prawa, jednak zastosowanie tak rozumianej reguły intertemporalnej prowadzi do rezultatów niemożliwych do zaakceptowania z perspektywy standardów konstytucyjnych.

Bezpośrednie zastosowanie przedmiotowej regulacji powodowałoby skutek podobny do wstecznego działania prawa, tj. retroakcji niewłaściwej w ramach postępowania będącego w toku. Zasada niedziałania prawa wstecz jest jedną z podstawowych zasad prawnych, która powinna być uwzględniana w procesie wykładni przez organy stosujące prawo. Kreowanie skutku polegającego na wstecznym działaniu prawa wymaga istnienia szczególnych racji uzasadniających odstąpienie od konstytucyjnej zasady zaufania do państwa oraz stanowionego prawa (por. m.in. orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 2 marca 1993 r., K 9/92, OTK 1993, nr 1, poz. 6, z dnia 15 lipca 1996 r., K 5/66, OTK ZU 1996, nr 4, poz. 30, z dnia 19 listopada 2008 r., Kp 2/08, OTK-A 2008, nr 9, poz. 157, z dnia 12 maja 2009 r., P 66/07, OTK-A 2009, nr 5, poz. 65, z dnia 5 grudnia 2013 r., K 27/13, OTK-A 2013, nr 9, poz. 134).

Wprowadzeniu obowiązujących ustaw komorniczych nie towarzyszyło zaprezentowanie szczegółowych motywów wprowadzenia kontrowersyjnej regulacji intertemporalnej, tym bardziej, że w pozostałym zakresie zdecydowano się na zastosowanie reguły kontynuacji (art. 51 ust. 1 u.k.k.). Opłaty egzekucyjne mają charakter nieopodatkowanych należności budżetowych o charakterze publicznoprawnym i po potrąceniu wynagrodzenia prowizyjnego komornika stanowią dochód budżetu państwa (art. 149 ust. 2 u.k.s.). Tworzenie norm retroaktywnych w dziedzinie prawa daninowego jest zdecydowanie niewskazane, co należy uwzględnić jako istotną dyrektywę interpretacyjną przy wykładni art. 52 ust. 2 u.k.k. (por. m.in. orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z dnia 8 listopada 1989 r., K 7/89, OTK 1989, nr 1, poz. 8, z dnia 7 grudnia 1993 r., K 7/93, OTK 1993, nr 2, poz. 42, z dnia 29 marca 1994 r., K 13/93, OTK 1994, nr 1, poz. 6, i z dnia 15 marca 1995 r., K 1/95, OTK 1995, nr 1, poz. 7).

Fundamentalna zmiana zasad rozstrzygania o kosztach postępowania egzekucyjnego powinna w procesie wykładni stosowania prawa intertemporalnego w pełni respektować zasadę fair play, skoro wprowadzona nowelizacja i bezpośrednio stosowana zmiana jest niekorzystna dla wierzycieli nią dotkniętych. Zmniejsza standard ochrony ich praw i ingeruje w prawa majątkowe stron postępowania egzekucyjnego, które w sposób dostateczny zostały ukształtowane pod rządem ustaw o komornikach sądowych i egzekucji (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 9 czerwca 2003 r., SK 12/03, OTK- A 2003, nr 6, poz. 51).

Przyjęcie, że o zasadach rozstrzygania o kosztach miałyby decydować data wydania przez komornika postanowienia w tym przedmiocie, a nie data wystąpienia zdarzenia uzasadniającego umorzenie postępowania egzekucyjnego byłoby krzywdzące dla wierzycieli, bowiem rygor ich odpowiedzialności za koszty komornicze byłby uzależniony tylko od tego, na ile szybko komornik rozpoznałby wniosek. Termin rozpoznania wniosku jest z kolei uzależniony od możliwości organizacyjnych kancelarii komornika, liczby prowadzonych postępowań oraz różnych zdarzeń losowych, które mogą mieć wpływ na obsadę personalną kancelarii w danym okresie. W rezultacie to przypadkowe okoliczności niezależne od wierzyciela i dłużnika, a niejednokrotnie także komornika, decydowałyby o tym, kto finalnie ponosiłby koszty umorzonego postępowania

egzekucyjnego. Takie rozumienie art. 52 ust. 2 u.k.k. doprowadziłoby do naruszenia zasady zaufania do państwa, zasady bezpieczeństwa prawnego, pewności obrotu, a także zasady równości wobec prawa.

Dążenie ustawodawcy do jak najszybszego wprowadzenia nowego rozwiązania, które ma ograniczać i minimalizować stwierdzane w praktyce i wytykane w doktrynie nieprawidłowości, nie uzasadnia sięgania w analizowanym zakresie do retroaktywności pogarszającej sytuację prawną wierzycieli będących adresatami tej normy. Racjonalizacja zasad ponoszenia kosztów komorniczych i eliminacja nadużyć jest pożądana, ale interpretacja regulacji intertemporalnych nie może abstrahować od zastanych stosunków prawnych.

Wykładnia art. 52 w zw. z art. 29 u.k.k. powiązana z ważeniem podstawowych wartości i zasad konstytucyjnych skłaniają do wniosku, że istnieją doniosłe racje uzasadniające odstępstwo od językowego sensu analizowanego przepisu (por. uzasadnienie uchwały pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 14 października 2014 r., III CZP 37/04, OSNC 2005, nr 3, poz. 42 oraz uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 sierpnia 2021 r., III CZP 79/19, OSNC 2021, nr 12, poz. 79).

Z tych względów podjęto uchwałę, jak na wstępie.

